

7/45100
GK.1A2

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 30824082-610 - 3450
Konu : İstanbul Milletvekili
Dr. M. Sezgin TANRIKULU'nun
Yazılı Soru Önergisi

.../.../2014
3 Haziran 2014

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: 17.06.2014 tarihli ve 43452547-120.00-182899 sayılı yazınız.

İstanbul Milletvekili Dr.M.Sezgin TANRIKULU'nun Bakanlığımıza yönelttiği, TBMM 7/45100 Esas sayılı yazılı soru önergesine ilişkin cevabımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

İdris GÜLLÜCE
Bakan

EK:
Cevap Yazısı (5 sayfa)

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ
SAYIN DR. M. SEZGİN TANRIKULU'NUN
TBMM 7/45100 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE AİT
SORULAR VE CEVAPLARI

SORULAR:

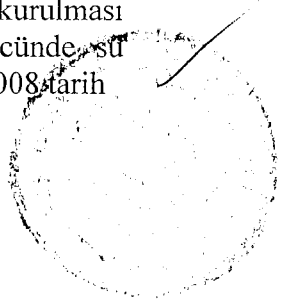
Rize'nin İkizdere İlçesine bağlı Şimşirli köyünde Onur Elektrik Enerjisi Üretim Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi tarafından yapılan Hidroelektrik Santral (HES) inşaatında usulsüz dinamit patlatılması gerekçesiyle oturma eylemi yapan köylü kadınlar kolluk güçleri tarafından darp edilmişlerdir. Şimşirli Regülatörü ve HES Projesi Nihai ÇED raporuna göre şirketin inşaat aşamasında yapılacak patlatma işlemleri sırasında fauna türlerinin Mart-Haziran ayları ve sucül ekosistemde bulunan canlıların üreme dönemleri olan Eylül ve Aralık ayları dışında gerçekleştirilmesi, bu dönem içinde şirketin dinamitle patlatma yapmaması gerekiyor. Diğer taraftan seçim öncesinde yapılması planlanan HES Projesi'nin, EPDK'nın 2012'de verdiği üretim lisansına göre 4,9 MV enerji üretmesi bekleniyor. Fakat eski Çevre ve Şehircilik Bakanı Erdoğan Bayraktar, Kasım 2013'te yaptığı açıklamada bundan böyle 10 MV'ın altındaki HES'lere izin vermeyeceklerini "HES'lerle ufak dereleri mahvediyoruz. Türkiye, yılda 60 milyar dolarlık enerji ithal ediyor. Nükleer santral olmadan bu işin altından kalkamayız" sözleriyle açıklamış, Şimşirli'deki HES inşaatının da durmasını sağlamıştı. Şimşirli'de yapılması planlanan santral, zaten kıt olan köy suyunun tamamen bitirilmesi riskini de barındırıyor.

Bu bağlamda;

- 1-Seçim öncesinde vaat edildiği halde 10 MV'ın altında üretim kapasitesi olan Şimşirli'deki HES projesine neden izin verilmiştir? Seçim öncesindeki vaat neden tutulmamıştır?
- 2-Onur Elektrik Enerjisi Üretim Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi'nin Şimşirli köyünde hukuksuz bir biçimde dinamit patlatması konusunda herhangi bir yaptırıma gidilecek midir?
- 3-Inşaatı karşı çıkan köylü kadınları darp eden kolluk güçleri hakkında herhangi bir işlem yapılacak mıdır?
- 4-Şimşirli'deki HES projesinin hem köy suyunu bitireceği hem de bölgedeki ekolojik yaşamı tahrip edeceği ortadayken neden bu konuda herhangi bir tedbir alınmamakta ve söz konusu HES projesi iptal edilmemektedir? "
- 5-Söz konusu HES projesinin iptal edilmesi için herhangi bir girişimde bulunacak mısınız?
- 6-Hâlihazırda Türkiye genelinde 10 MV'ın altında üretim kapasitesi bulunan kaç HES projesi bulunmaktadır?
- 7-HES projelerinde ÇED raporları dikkate alınmakta mıdır? Dikkate alınmıyorsa, neden Şimşirli'deki projenin devamına müsaade edilmektedir?
- 8-HES projeleri hazırlanırken yöre halkının talepleri neden dikkate alınmamaktadır?

CEVAPLAR:

1-Rize İli, İkizdere İlçesi, Güneyce Beldesi Mevkii, İyidere'nin kolu Küçük Dere üzerinde Onur Elk. Enerjisi Üretim San. ve Tic. Ltd. Şti. tarafından enerji üretmek amacıyla kurulması planlanan Şimşirli Regülatörü ve HES (3,65 MWm/3,576 MW e kurulu gücünde, su depolaması yapılmaksın klasik bir nehir tipi santral) Projesi ile ilgili olarak, 17.07.2008 tarih

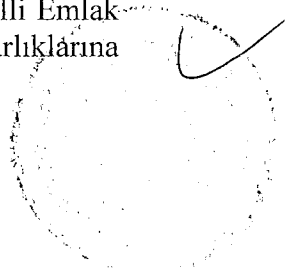

ve 26939 sayılı ÇED Yönetmeliğinin 15'inci maddesi (a) bendi gereğince, aynı yönetmeliğin Ek-IV'üne göre hazırlanan ve Çevresel Etki Değerlendirmesi uygulamasının gerekli olup olmadığının araştırılması amacıyla 04.06.2010 tarihinde Bakanlığımıza sunulan Proje Tanıtım Dosyasının yönetmeliğin Ek-IV'ünde yer alan seçme eleme kriterleri çerçevesinde incelenmesi ve değerlendirilmesi neticesinde projenin bütüncül çevresel etkilerinin ortaya çıkarılması, bulunduğu yöre itibarıyla halkın yatırım hakkında daha fazla bilgi sahibi olması ve görüşlerinin alınması, insan ve çevre sağlığı açısından daha detaylı incelenmesi, çevreye olabilecek etkileri ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir. Buna göre "Şimşirli Regülatörü ve HES ((3,65 MWm/3,576 MWe)" projesi için Çevresel Etki Değerlendirme çalışmasının yapılması öngörülmüş ve bu kapsamda dava konusu proje hakkında ÇED ve Planlama Genel Müdürlüğü'nün 26.06.2010 tarih ve 7325-44967 sayılı yazısı ile "Çevresel Etki Değerlendirmesi Gereklidir" kararı verilmiştir. ÇED Yönetmeliği'nin 7 inci maddesi (b) bendinde yer alan, "Seçme Eleme Kriterlerine tabi olup Çevresel Etki Değerlendirmesi Gereklidir kararı verilen projelere, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu hazırlanması zorunludur" hükmü ile aynı yönetmeliğin 17 inci maddesi (4) cü bendi uyarınca dava konusu projeye ilişkin Proje Tanıtım Dosyası 01.09.2010 tarihinde Bakanlığımıza sunulmuştur.

Dolayısıyla, ilgili kurumlar nezdinde Bakanlığımızda yürütülen ÇED süreci sonrasında, Şimşirli Regülatörü ve HES (3,65 MWm/3,576 MWe) projesi kapsamında gerek inşaat, gerekse işletme dönemine ilişkin çevresel etkilerin yeterli düzeyde araştırıldığı ve olumsuz etkilerin giderilmesi için alınacak önlemlerin çevre mevzuatı çerçevesinde öngörülen çalışmalar ile desteklendiği, nihai ÇED raporu ve eklerinin yeterli ve uygun olduğu, yapılan tüm bu incelemelerin, hesaplamaların ve değerlendirmelerin yeterli düzeyde veri, bilgi ve belgeye dayandırıldığı öngörülerek, Yönetmeliğin 14 cü maddesi gereğince 24.08.2011 tarihinde Bakanlığımız tarafından ÇED Olumlu kararı verilmiştir. Diğer taraftan projenin ÇED Olumlu karar tarihinin, yazılı soru önergesinde belirtilen seçim tarihi ile herhangi bir ilgisi bulunmamaktadır.

2-Rize İli, İkizdere İlçesi, Şimşirli Köyü'nde İyidere'nin kolu Küçükdere üzerinde Onur Elektrik Enerjisi Ürt.San.ve Tic.Ltd.Şti. (eski adı Entek Enerji Tek.San.ve Tic.Ltd.Şti) tarafından inşaatına başlanan 3.65 MWm kurulu güce sahip "Şimşirli Reg.ve HES" Projesine Bakanlığımızca 24.08.2011 tarihinde ÇED Olumlu kararı verilmiştir. I adet regülatör, çökeltim havuzu, 1600m. iletim tüneli, yükleme havuzu, 305m. cebri boru ve santral binasından ibaret olacağı belirtilen proje hakkında Bakanlığımız ÇED İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü'nün 30.04.2013 tarih ve 7098 sayılı yazılarında; iletim tünelinin basınçlı hale getirildiği, yükleme havuzu ve cebri boru yapılarının kaldırılarak revize edildiği bildirilerek yeniden ÇED yönetmeliği hükümleri uygulanmasına gerek olmadığı belirtilmiştir. HES projesinde kullanılacak olan alan 37864m² dir. Bunun 25982 si orman arazisi, 11882 m² si ise tarım arazisi niteliğindedir. Can suyu miktarı Ocak-mart arası 245lt/sn, Nisan-Eylül 383lt/sn, Ekim- aralık 298lt/sn olarak belirlenmiştir, (Kadim su hakları olan 63lt/sn dahildir.).

Söz konusu projenin Halkın Katılım Toplantısı 15.10.2010 tarihinde yapılmış olup Bakanlığımızca 24.08.2011 tarihinde verilen ÇED Olumlu kararı Valiliğimizce (Mülga İl Çevre ve Orman Müdürlüğü) 13.09.2011 tarih ve 987-1633 sayılı yazımızla ilan edilmek üzere İkizdere Kaymakamlığı, İkizdere Belediyesi, Güneyce Belde Başkanlığı, Milli Emlak Müdürlüğü, Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü, Şimşirli ve Cevizlik Köy Muhtarlıklarına gönderilmiştir.

3-Rize İdare Mahkemesinde açılan ÇED Olumlu Kararının Y.D ve iptali ile ilgili 2012/161 Esas sayılı davada 27.09.2012 tarihinde 2012/585 no.lu karar ile davanın süre aşımı nedeniyle reddine karar verilmiştir. Buna istinaden yürütmeyi durdurma kararı kaldırılmış olup 29.11.2012 tarih ve 1197-4502 sayılı yazımızla İkizdere Kaymakamlığı ve faaliyet sahibine bilgi verilmiştir. Bakanlığımız Hukuk Müşavirliğinin 10.01.2014 tarih ve 606 sayılı yazılarında Danıştay 14.Daire'nin 02.10.2013 tarihli ve E.2012/9524-K.2013/6604 sayılı kararı ile davacılara temyiz talebinin kabulüne ve Rize İdare Mahkemesi kararının bozulmasına karar vermiştir. Bunun üzerine Bakanlığımız Hukuk Müşavirliğinin 22.01.2014 tarihinde yaptığı karar düzeltme müracatı nedeniyle yargılama halen devam etmektedir.

4- Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün 05.04.2011 tarih ve 29050 sayılı yazısı ve eki Jeoloji ve Hidroloji Değerlendirme Raporu doğrultusunda can suyu miktarı Ocak-Mart arası 245lt/sn, Nisan-Eylül arası 3831t/sn, Ekim-Aralık arası 298 lt/sn olarak belirlenmiştir, (Kadim su hakları olan 63 lt/sn dahildir,). Regülatör ile santral arasında kalan dere yatağında bulunan sucul canlıların projeden en az şekilde etkilenmeleri ve hatta hiç etki altında kalmamaları amacıyla, doğal hayatın devamı için gerekli olan çevresel akış miktarının sürekli olarak dere yatağına bırakılması zorunludur.

Şimşirli Regülatörü ve HES Projesi kapsamında nehirdeki canlı hayatın devam edebilmesi için, akımın azaldığı regülatör ile HES yapısının arasında kalan bölüme ilişkin çevresel akış miktarı belirlenirken, Küçük Dere akımları göz önüne alınarak yatırımcı tarafından Ekosistem Değerlendirme Raporu hazırlanmıştır.

Yatırımcı tarafından hazırlanan Ekosistem Değerlendirme Raporu'nun mülga Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü uzmanlarınca incelenmesi sonucu, Şimşirli Regülatörü ve HES Projesi için Çevresel akış miktarının Ocak, Şubat, Mart aylarında 0,182 m3/s, Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül aylarında 0,320 m3/s, Ekim, Kasım Aralık aylarında ise 0,235 m3/s olması uygun mütalaa edilmiştir.

Yöntem olarak uluslararası kabul görmüş Islak Çevre ve Tennant Metoduna göre hesaplanan ve mülga Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından belirlenmiş çevresel akış miktarı dere yatağına sürekli olarak bırakılacaktır. Bırakılan çevresel akış miktarı, otomatik debi ölçer cihazları ile günlük akım değerleri ölçülecek ve 6 aylık periyotlarda DSİ Bölge Müdürlüğü'ne (Trabzon) ve Rize İl Çevre ve Orman Müdürlüğü'ne (ÇED, DKMP Şubelerine) veri aktarımı sağlanacaktır.

Bunun yanı sıra akım değerleri, proje debisinin üzerinde olduğu durumlarda proje debisinin üstündeki debi değerlerinin tamamı yatağa bırakılacaktır. Ayrıca debinin türbinleri çalıştırmadığı durumlarda da suyun tamamı dere yatağına bırakılacaktır. Diğer taraftan, tesis edilecek su alma yapısının mansabındaki içme, kullanma, endüstriyel ve tarımsal su kullanımları ile diğer su kullanımlarını belirlemek üzere hazırlanmış olan "Su Kullanım Hakları Raporuna" göre;

- Şimşirli Regülatörü ve HES projesinin regülatörü İyidere'nin kolu olan Küçük Dere üzerinde inşa edilecektir. Projenin santrali ise İyidere üzerinde olacak ve sular doğrudan İyidere'ye bırakılacaktır.
- Küçük Dere üzerinde işletmede olan herhangi bir balık çiftliğine rastlanmamıştır.
- Hâlihazırda proje alanında, Küçük Dere üzerinde tarımsal sulama amaçlı kanal ve arklar bulunmamaktadır.

- Proje sahasında Küçük Dere üzerinde 5 adet değirmen bulunmaktadır. Bu değirmenler sürekli çalışmamakla birlikte ihtiyaç duyulduklarında faal duruma geçebilmektedirler. Su kaynağı Küçük Dere olan bu değirmenler tek taşlıdır. Tek taşlı değirmenlerin bir tanesinin çalışması için gerekli su miktarı 60 lt/sn (0,60 m³/s) dir.

Söz konusu rapor dışında yörede kayıtlı su tahsisinin belirlenmesi amacıyla yetkili kurumlardan alınan görüşlere de raporda yer verilmiştir.

- DSİ 22. Bölge Müdürlüğü 'nün 08.02.2011 tarih ve 248-1309 ayılı yazısında, Küçük Dere'ye ait yapılmış içme ve kullanma suyu tahsisi bulunmadığı belirtilmiştir.

Rize Valiliği İl Tarım Müdürlüğü 'nün 10.02.2011 tarih ve 667 sayılı yazısında, Küçük Dere üzerinde kayıtlı su ürünleri tahsisi bulunmadığı saptanmıştır.

İlgili kuruluşumuz olan İller Bankası Genel Müdürlüğü A.Ş.'nin su tahsisi ile ilgili herhangi bir çalışması bulunmamaktadır.

Yukarıda değinilen hususlara ilave olarak , hangi ünitelerin hangi zamanda gerçekleştirileceği ve bunların birbirlerine olan bütüncül etkileri ÇED sürecinde değerlendirilmiştir.

Dolayısıyla, teknik olarak elde edilen bilgi ve belgeler ışığında Şimşirli HES projesinin ne köyün suyunu bitireceği ne de bölgedeki ekolojik yaşamı tahrip edeceğini söylemek mümkün değildir.

5-25.06.2014 tarih ve 2127 sayılı yazımızla patlayıcı madde kullanımı ile ilgili verilen ruhsatın değerlendirilmesi için İl Emniyet Müdürlüğüne yazı yazılmıştır.

6-Rize ilimizde 0-5 MW kurulu güce sahip HES sayısı 13, 5-10 M W kurulu güce sahip WIS sayısı 13 ve 10 MW ve üstü 25 adet olmak üzere toplam 51 adet HES projesi bulunmaktadır.

7- 1-25 M W kurulu gücündeki HES projeleri ÇED yönetmeliğinin Ek-2 listesinde, 25 MW ve üzeri kurulu gücündeki HES projeleri ÇED yönetmeliğinin Ek-1 listesinde yer almaktadır.

ÇED Yönetmeliği'nin 18 inci maddesinde belirtildiği üzere, Bakanlığımız, "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararı veya "Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir" kararı verilen projelerle ilgili olarak, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporları veya Proje Tanıtım Dosyasında öngörülen ve proje sahibi tarafından taahhüt edilen hususların yerine getirilip getirilmediğini izler ve kontrol eder. Bu görevi yerine getirirken de gerekli görmesi durumunda ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapar. Proje sahibi veya yetkili temsilcisi ise "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" veya "Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir" kararını aldıktan sonra yatırımın başlangıç, inşaat, işletme ve işletme sonrası dönemlerine ilişkin izleme raporlarını Bakanlığa veya Valiliğe iletmekle yükümlüdür.

Bu çerçevede, Şimşirli HES projesinin gerçekleştirileceği alanda gerekli izleme ve kontrol yapılması için DSİ Bölge Müdürlüğü, Orman Bölge Müdürlüğü ve İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü temsilcilerinden bir kontrol sistemi oluşturulmuş olup, inşaat ve işletme döneminde yapılacak faaliyetlerin izlenmesi, proje sahibi tarafından verilen taahhütlerin

yerine getirilmediğinin tespit edilmesi durumunda idari yaptırımların uygulanması sağlanmaktadır.

8- Bakanlığımıza sunulan ÇED Raporlarının hazırlanması aşamasında, planlanan yatırımının (HES, termik santral vb) ülke ve bölge ölçeğinde gerekliliğinin yeterince ortaya konulabilmesi, projenin çevresel etkilerinin ve alınacak önlemlerin iyi bir şekilde belirlenebilmesi dışında, yöre halkının görüş ve önerileri alınarak sosyal sorumluluk projelerine de yer verilmesi sağlanmaktadır. ÇED Raporunu hazırlayan ekibin içinde sosyologlar da bulundurulmakta ve yöre halkı ile kendi bölgelerine planlanan projeler hakkında görüşmeler, anketler yapılması sağlanmaktadır.

ÇED raporları değerlendirilirken, rapor ve eklerinin yeterli ve uygun olup olmadığı; yapılan incelemelerin, hesaplamaların ve değerlendirmelerin yeterli düzeyde veri, bilgi ve belgeye dayandırılıp dayandırılmadığı; projenin çevreye olabilecek etkilerinin kapsamlı bir şekilde incelenip incelenmediği; çevreye olabilecek olumsuz etkilerin giderilmesi için gerekli önlemlerin tespit edilip edilmediğinin yanı sıra halkın katılımı toplantısının usulüne uygun yapılıp yapılmadığı, halkın katılımı toplantısında üzerinde durulan konulara yeterince çözüm getirilip getirilmediği de göz önünde bulundurulmaktadır.

Söz konusu projenin Halkın Katılım Toplantısı İkizdere Belediyesi Hasan Ekşi Kültür Merkezinde 15.10.2010 tarihinde yapılmış olup. Bakanlığımızca 24.08.2011 tarihinde verilen ÇED Olumlu kararı Valiliğin (Mülga İl Çevre ve Orman Müdürlüğü) 13.09.2011 tarih ve 987-633 sayılı yazısı ile ilan edilmek üzere İkizdere Kaymakamlığı, İkizdere Belediyesi, Güneyce Belde Başkanlığı, Milli Emlak Müdürlüğü, Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü, Şimşirli ve Cevizlik Köy Muhtarlıklarına gönderilmiştir. ÇED kararından önce ve sonra Rize Valiliğine (Mülga İl Çevre ve Orman Müdürlüğü) ulaşan yöre halkının dilekçeleri değerlendirilmek üzere Bakanlığımıza gönderilmiştir.